

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 25 października 2018 roku

Strona powodowa (...) Spółka z o.o. z siedzibą w B. w pozwie wniesionym w dniu 2 stycznia 2018 roku w postępowaniu nakazowym do Sądu Rejonowego w Bochni wniosła o zapłatę od pozwanego J. K. kwoty 2 883,79 złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 4 listopada 2017 roku do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu żądania pozwu strona powodowa podniosła, iż podstawą żądania jest wystawiony na zabezpieczenie spłaty pożyczki weksel z dnia 15 lipca 2016 roku, w którym pozwany zobowiązał się do zapłaty weksla na kwotę 2 883,79 złotych do dnia 3 listopada 2017 roku. Powód wezwał pozwanego do wykupu weksla, jednak bezskutecznie.

W dniu 23 stycznia 2018 roku Sąd Rejonowy w Bochni wydał nakaz w postępowaniu nakazowym pod sygn. akt I Nc 7/18 orzekając zgodnie z żądaniem pozwu (k. 30).

Pozwany J. K. w dniu 5 kwietnia 2018 roku (data nadania) złożył zarzuty od nakazu zapłaty, w których uznał powództwo w zakresie kwoty 395,40 zł (jako różnica pomiędzy kwotą pożyczoną powiększoną o odsetki tj. 3 322,49 zł, a kwotą spłaconą, tj. 2 927 zł. Wniósł o oddalenie powództwa w całości, przekazanie sprawy zgodnie z właściwością ogólną i zasądzenie kosztów procesu (k. 33-37).

W uzasadnieniu zarzutów pozwany przyznał fakt zawarcia umowy pożyczki z powodem na kwotę 3 000 zł, zakwestionował jednak doliczenie do tej kwoty pozostałych opłat (prowizji, opłaty przygotowawczej i opłaty za weryfikację klienta), bowiem łącznie koszty dodatkowe i odsetki stanowią niemal równowartość kwoty pożyczki. Pozwany nadto podniósł, że spłacił na rzecz powoda część zadłużenia, tj. 12 rat w łącznej wysokości 2 927 zł, na co przedłożył potwierdzenie wpłat. Podniósł zarzut wypełnienia weksla z naruszeniem przepisów prawa i wniósł o wstrzymanie wykonania nakazu zapłaty oraz zbadanie zapisów umowy pod kątem klauzul abuzywnych.

Postanowieniem z dnia 21 maja 2018 roku Sąd Rejonowy w Bochni stwierdził swą niewłaściwość miejscową i przekazał sprawę do rozpoznania tutaj. Sądowi rejonowemu (k. 55-57).

Jednocześnie postanowieniem z tej samej daty Sąd wstrzymał wykonanie nakazu zapłaty z dnia 23 stycznia 2018 roku w sprawie I Nc 7/18 (k. 59-60).

W piśmie procesowym z dnia 9 sierpnia 2018 roku (data nadania) stanowiącym odpowiedź na zarzuty pozwanego powód wniósł o utrzymanie w mocy nakazu zapłaty i zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów procesu, w tym zastępstwa procesowego (k. 70-78).

W uzasadnieniu wskazano, iż pozwany faktycznie dokonał spłaty części zadłużenia, 12 wpłat), które zaliczono na kapitał i częściowo na odsetki. Koszty dodatkowe kwestionowane przez pozwanego wynikały jasno z umowy i formularza informacyjnego, wobec czego pozwany miał świadomość konieczności ich uiszczenia, nadto koszty te należą się powodowi w związku z zawarciem umowy zaliczanej do umów „wysokiego ryzyka”. Mając na uwadze okres kredytowania nie sposób uznać tych kosztów za nadmierne. Powód zakwestionował również zarzuty w zakresie nieprawidłowego wypełnienia weksla.

W dniu 25 października 2018 roku do sprawy po stronie pozwanego przystąpił Miejski Rzecznik Konsumentów w N., wnosząc o oddalenie powództwa w związku ze spłatą zadłużenia (k. 111-115, 119).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany J. K. zawarł z (...) sp. z o.o. w B. umowę pożyczki nr (...) z dnia 15 lipca 2016 roku. Umowa opiewała na kwotę 3 000 złotych (całkowita kwota pożyczki) i została zawarta na okres 24 miesięcy. Zgodnie z umową pozwany był

zobowiązany do spłaty kapitału pożyczki w kwocie 3000 zł i odsetek w wysokości 322,40 zł (§ 2). W umowie wskazano nadto, iż pozwany miał ponieść koszty obsługi pożyczki w postaci prowizji – 1050 zł i opłaty przygotowawczej – 1050 zł oraz opłaty za weryfikację klienta – 425,10 zł (§ 3). Całkowita kwota do zapłaty wynosiła 5847,50 zł. Oprocentowanie pożyczki w dniu zawarcia umowy wynosiło 10 % w stosunku rocznym, rzeczywista roczna stopa oprocentowania pożyczki w dniu zawarcia umowy wynosiła 105,61 %.

Do umowy na zabezpieczenie zwrotu pożyczki w kwocie 3000 zł oraz wykonania innych zobowiązań wynikających z umowy pożyczki został dołączony weksel in blanco wraz z deklaracją wekslową, w której pozwany upoważnił stronę powodową do wypełnienia weksla na sumę odpowiadającą zadłużeniu łącznie z ustawowymi odsetkami za zwłokę na warunkach określonych w deklaracji wekslowej.

Pozwany wpłacił na poczet tej umowy następujące kwoty: 245 zł w dniu 16 sierpnia 2016 roku, 245 zł w dniu 16 września 2016 roku, 245 zł w dniu 18 października 2016 roku, 245 zł w dniu 17 listopada 2016 roku, 245 zł w dniu 12 grudnia 2016 roku, 245 zł w dniu 11 stycznia 2017 roku, 237 zł w dniu 23 lutego 2017 roku, 237 zł w dniu 17 marca 2017 roku, 237 zł w dniu 12 kwietnia 2017 roku, 237 zł w dniu 17 maja 2017 roku, 237 zł w dniu 24 czerwca 2017 roku, 272 zł w dniu 26 lipca 2017 roku.

Wobec braku dalszej spłaty pożyczki powód pismem z dnia 25 września 2017 roku wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 492,45 zł do dnia 5 października 2017 roku. Następnie pismem z dnia 20 października 2017 roku powód wypowiedział pozwanemu umowę pożyczki i wezwał do zapłaty z weksla kwoty 2883,79 zł w terminie do 3 listopada 2017 roku. Na kwotę tę składała się niespłacona kwota pożyczki – 2873,88 zł i odsetki za opóźnienie naliczone od dnia 20 października 2017 roku – 9,91 zł.

Nadto w dniu 3 listopada 2017 roku strona powodowa wypełniła weksel in blanco nie na zlecenie na kwotę 2883,79 złotych.

Po dacie wniesienia pozwu pozwany dokonał kolejnej wpłaty w kwocie 395,40 zł w dniu 5 kwietnia 2018 roku.

Dowód: wniosek o udzielenie pożyczki k. 93, umowa pożyczki z formularzem informacyjnym k. 86-91, kopia weksla i deklaracji wekslowej k. 20-21 (oryginał k. 62), potwierdzenia wpłat k. 38-43,46, wezwanie do zapłaty z dnia 25.09.2017 r. z potwierdzeniem odbioru k. 94-95, 101-102, wypowiedzenie umowy i wezwanie do zapłaty z weksla wraz z potwierdzeniem odbioru k. 97-100, zeznania pozwanego – nagranie z rozprawy z dnia 25.10.2018 r. 00:11:38, okoliczności przyznane.

Ustalając stan faktyczny Sąd oparł się na dokumentach przedstawionych przez stronę powodową oraz pozwanego J. K.. Dokumenty przedłożone przez obie strony Sąd uznał za wiarygodne, co nie przesądza ich skutków prawnych.

Sąd zważył co następuje:

Roszczenia dochodzone pozwem strona powodowa opierała na posiadanym wekslu, który pozwany wystawił jako weksel gwarancyjny i opatrzył własnoręcznym podpisem. Na podstawie art. 485 § 2 k.p.c. wydaje się nakaz zapłaty przeciwko zobowiązanemu z weksla, czeku, warrantu lub rewersu należycie wypełnionego, których prawdziwość i treść nie nasuwają wątpliwości.

Zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 marca 1997 roku (sygn. I CKN 48/97, publ. w OSNC 1997/9/124), po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty wydanego na podstawie weksla gwarancyjnego spór z płaszczyzny stosunku prawa wekslowego przenosi się na ogólną płaszczyznę stosunku prawa cywilnego. Sytuacja dłużnika wekslowego i rodzaj zarzutów, jakie może on podnieść przeciwko wierzycielowi wekslowemu zależy jedynie od tego, czy dłużnik odpowiada wobec pierwszego wierzyciela (remitenta), czy wobec kolejnego nabywcy weksla. W odniesieniu bowiem do remitenta odpowiedzialność dłużnika jest o tyle łagodniejsza, że może on bez żadnych ograniczeń powołać się na zarzuty tzw. subiektywne, w tym przede wszystkim związane ze stosunkiem podstawowym (tak wyrok SN z 09.02.2005 r., sygn. II CK 426/04, LEX nr 1472229). W niniejszej sprawie wierzytelności z weksla

dochodzi remitent (pierwszy wierzyciel). Pozwany – jako dłużnik wekslowy, mógł zatem podnosić zarzuty wynikające ze stosunku podstawowego.

Pozwany podniósł szereg zarzutów zarówno, co do ważności weksla, jak i ze stosunku podstawowego.

W tym kontekście i w świetle zgromadzonego materiału dowodowego należało ocenić, iż weksel wystawiony przez pozwanego J. K. jest nieważny, ponieważ zmierza on do obejścia prawa. Zgodnie z art. 58 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Weksel jako zobowiązanie abstrakcyjne odrywa się od stosunku podstawowego, jednak jego wystawienie nie może być obejściem przepisów ustawy lub powodować wyzyskania przymusowego położenia innej osoby. Pozwany jest wystawcą weksla, weksel jest wystawiony z klauzulą "nie na zlecenie" w związku z powyższym Sąd może rozważać także ważność stosunku podstawowego.

Nie ulega w ocenie Sądu wątpliwości, iż zobowiązanie wekslowe miało ułatwić powodowi skuteczne dochodzenie roszczeń związanych ze stosunkiem podstawowym (umową pożyczki), którego postanowienia naruszały przepisy art. 359 § 2¹ k.c. i art. 388 k.c. Zgodnie bowiem z treścią umowy z dnia 15 lipca 2016 roku pozwany otrzymał od powoda w ramach umowy pożyczki, której zabezpieczeniem był przedstawiony w niniejszej sprawie weksel, kwotę 3 000 złotych, przy czym całkowita kwota do zapłaty została określona jako 5847,50 złotych, w tym koszty opłaty przygotowawczej 1 050 zł i koszty prowizji w kwocie 1 050 zł oraz dodatkowo kwota 425,10 zł tytułem opłaty za weryfikację klienta przez pożyczkodawcę. Zatem już na wstępie łączne koszty naliczone przez powoda niemal dorównywały kwocie udzielonej pożyczki.

Powyższe prowadzi do wniosku, iż przewidziana w umowie wysokość ukrytych pod opłatami, prowizjami i kosztami dodatkowymi odsetek (jako wynagrodzenia za korzystanie z kapitału) przewyższała wysokość dozwolonych prawem odsetek maksymalnych zastrzeżonych od 1 stycznia 2016 roku jako dwukrotność odsetek ustawowych (art. 481 § 2¹ k.c.). W związku z powyższym zobowiązanie wekslowe jako zmierzające do obejścia prawa należało uznać na podstawie art. 58 k.c. za nieważne.

Nieważność weksla nakazuje z kolei odwołanie się wprost do stosunku podstawowego, jakim jest zobowiązanie umowne, tj. w tym przypadku umowa pożyczki z dnia 15 lipca 2016 roku. Także i to zobowiązanie w zakresie, w jakim zastrzega opłaty i koszty poza odsetkowe w wysokości łącznej 2 525,10 zł należało uznać za nieważne na podstawie art. 58 k.c.

Niewątpliwie, na co powołuje się powód, wskazane w umowie opłata przygotowawcza i wynagrodzenie prowizyjne oraz opłata za weryfikację klienta nie przekraczają łącznie maksymalnych kosztów pozaodsetkowych, obliczonych według art. 36 a ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim obowiązujące w dacie zawarcia umowy z dnia 28 grudnia 2016 roku (Dz. U 2016, poz. 1528 t.j.). Przepis ten wprowadzony z dniem 11 marca 2016 roku ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 roku (Dz.U. z 2015 roku, poz. 1357) o zmianie ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym oraz niektórych innych ustaw przewiduje granicę wysokości wszelkich kosztów, które mogą być dochodzone w ramach udzielonego kredytu i przedstawia sposób ich wyliczenia. Zastosowany algorytm pozwala na przyjęcie, że koszty ustalone jako pozaodsetkowe koszty kredytu w umowie stron mieszczą się w tym zakresie, biorąc pod uwagę kwotę faktycznie udzielonej pożyczki oraz okres, na jaki pożyczka ta została udzielona (24 miesiące). Jednocześnie jednak, w ocenie sądu podkreślić należy, iż nie jest niczym uzasadnione naliczanie kosztów pozaodsetkowych jedynie według tego kryterium, aby mieściły się one w maksymalnych kosztach ustalonych według wskazanego algorytmu, tj. proste, automatyczne przyjęcie takiej wysokości kosztów w oderwaniu od faktycznych kosztów obsługi pożyczki. Nie przecząc bowiem, że powód ma prawo pobierać opłaty za obsługę pożyczki i sam fakt korzystania przez pozwanego J. K. w ramach zawartej umowy pożyczki z postawionych do jego dyspozycji środków to koszty te muszą zostać faktycznie wykazane. Powód w żaden sposób zaś nie wykazał, aby takiej wysokości koszty poniósł i aby należne mu było wynagrodzenie prowizyjne w kwocie aż 1 050 zł. Również kwoty 1 050 zł opłaty przygotowawczej i 425,10 zł opłaty weryfikacyjnej budą wątpliwości i nie zostało wykazane faktyczne poniesienie tego rodzaju kosztów przez powoda. W

szczególności powód nie wykazał, jakie czynności przygotowawcze związane z zawarciem tej umowy przedsięwziął, a z doświadczenia życiowego wynika, iż koszt przygotowania druku umowy i załączników nie jest wysoki. Wysokość zastrzeżonej opłaty przygotowawczej budzi tym większe wątpliwości, iż koszt weryfikacji zdolności kredytowej klienta, która przecież również należy do czynności podejmowanych przed zawarciem umowy, został naliczony oddzielnie w wysokości 425,10 zł. Z kolei poniesienia tak wysokich kosztów sprawdzenia zdolności kredytowej w odpowiednich bazach nie dowodzi załączony wydruk – raport z BIK.

Mając to na uwadze Sąd doszedł do przekonania, iż postanowienia umowy pożyczki zastrzegające pozaodsetkowe koszty udzielenia pożyczki w postaci prowizji, opłaty przygotowawczej i kosztów weryfikacji są niedozwolonymi postanowieniami umownymi w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. i przez to nie wiążą pozwanego. Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 umowy nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (§ 2). Zgodnie z § 3, niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (§ 4).

Zastrzec należy, iż umowa z pozwanym została zawarta na wzorcu umownym i poza kwotami i okresem trwania umowy nie podlegała indywidualnym negocjacom. Takie jednostronne zastrzeżenie umowne należało ocenić jako klauzulę abuzywną, bowiem kształtuje sytuację pozwanego w sposób skrajnie niekorzystny.

Rażące naruszenie interesów konsumenta to nieusprawiedliwiona dysproporcja praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym. Postanowienia umowy rażąco naruszają interes konsumenta, jeżeli poważnie i znacząco odbiegają od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków stron. Ocena stopnia naruszenia powinna być dokonywana z uwzględnieniem kryteriów przedmiotowych, jak i podmiotowych. Natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom oznacza tworzenie przez kontrahenta konsumenta takich postanowień umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 27 maja 2009 r., VI ACa 1473/08, LEX nr 785833). Przyjmuje się, że klauzula dobrych obyczajów, podobnie jak klauzula zasad współżycia społecznego, nakazuje dokonać oceny w świetle norm pozaprawnych, przy czym chodzi o normy moralne i obyczajowe, powszechnie akceptowane albo znajdujące szczególne uznanie w określonej sferze działań, na przykład w obrocie profesjonalnym, w określonej branży, w stosunkach z konsumentem itp. W stosunkach z konsumentami szczególne znaczenie mają te oceny zachowań podmiotów w świetle dobrych obyczajów, które odwołują się do takich wartości jak: szacunek wobec partnera, uczciwość, szczerłość, zaufanie, lojalność, rzetelność i fachowość. Im powinny odpowiadać zachowania stron stosunku prawnego, także w fazie poprzedzającej zawarcie umowy. Postanowienia umów, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta nie pozwalając na realizację tych wartości, będą uznawane za sprzeczne z dobrymi obyczajami. Tak w szczególności kwalifikowane są wszelkie postanowienia, które zmierzają do naruszenia równorzędności stron stosunku, nierównomiernie rozkładając uprawnienia i obowiązki między partnerami umowy (por. M. Bednarek (w:) System prawa prywatnego, t. 5, s. 662-663; W. Popiołek (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. I, 2005, art. 385¹, nb 7; K. Zagrobelny (w:) E. Gniewek, Komentarz, 2008, art. 385¹, nb 9). Przez „dobre obyczaje” w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. należy rozumieć pozaprawne reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami (por. G. Bieniek, H. Ciepla, St. Dmowski, J. Gudowski, K. Kołakowski, M. Sychowicz, T. Wiśniewski, Cz. Żuławska, Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania, tom 1, Wielkie Komentarze, Lexis Nexis 2009). Sprzeczne z dobrymi obyczajami będą działania wykorzystujące niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od

przyjętych standardów postępowania (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 stycznia 2011 r., VI ACA 771/10, LEX nr 824347).

Na przedsiębiorcy spoczywa obowiązek zachowania transparentności. Koszty prowizji, opłaty przygotowawczej, opłaty za weryfikację zdolności kredytowej pozwanego były ukształtowane arbitralnie bez jakiegokolwiek relacji do stanu faktycznego.

Stwierdzenie abuzywności konkretnych postanowień umownych rodzi taki skutek, że postanowienia te nie wiążą konsumenta ex tunc i ex lege. Zgodnie z art. 385⁽¹⁾§ 2 in fine k.c., strony są związane umową w pozostałym zakresie.

Mając powyższe na uwadze oraz przedstawione przez pozwanego (a nie zakwestionowane przez powoda, który przyznał nadto wpłatę w wysokości 245 zł w dniu 16 sierpnia 2016 roku) dowody uregulowania zadłużenia z tytułu pożyczki w łącznej wysokości 3 322,40 zł sąd uznał powództwo za niezasadne. Uznając bowiem opłaty pozaodsetkowe za nienależne, a za wykazane roszczenie w zakresie kapitału (kwota pożyczki 3000 zł) i odsetek (332,40 zł) należy stwierdzić, iż pozwany uregulował całość tego zadłużenia.

Wobec tego, iż nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym po wniesieniu od niego zarzutów nie traci mocy (art. 495 k.p.c.) Sąd był zobligowany do orzeczenia w przedmiocie uchylenia nakazu zapłaty z dnia 23 stycznia 2018 roku w sprawie I Nc 7/18 wydanego przez Sąd Rejonowy w Bochni, o czym orzekł w pkt I wyroku, jednocześnie oddalając powództwo.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., mając na uwadze wynik procesu.

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...)

4. (...)

(...)